

Jaargang 10, nr.3,
oktober 2002

STICHTING VRIENDEN FRANS BLOEMEN

NIEUWSBRIEF

Naambord museum op het koetshuis

Stichting Vrienden FRANS BLOEMEN

Opgericht 3 oktober 1992.

Doel: in zo breed mogelijke kring de belangstelling voor archeologie bevorderen waarbij de praktisch continue bewoningsgeschiedenis van Wijchen e.o. centraal staat.

Het lidmaatschap geeft recht op:

- toezending nieuwsbrief, 4x p/j.
- gratis toegang Museum Kasteel Wijchen
- gratis bezoek lezingen / excursies

Voorts is er de mogelijkheid tot deelname aan werkgroepen. De werkgroepen vallen alle onder verantwoordelijkheid van het museumbestuur.

Ledenadministratie:

secretariaat Stichting: Postbus 221, 6600 AE
Wijchen o.a. voor opgave nieuwe leden,
adreswijzigingen en opzeggingen (vóór 1
december).

ING-Bank nr.: 68.16.38.338

Postbank nr.: 81.26.978

Inhoud Jubileumnummer

REDACTIONEEL TIEN JAAR VRIEND
VAN DE BESTUURSTAFEL OKT.2002
PRIKBORD
EXPOSITIES MUSEUM
EEN BONT PALET
EEN DOBBELSTEEN
TIEN JAAR VRIEND
GELDERSE ARCHEOLOGISCHE
COLLECTIES
TENTOONSTELLINGEN

Redactie NIEUWSBRIEF

Nelly Goebertus tel.: 024 - 6413180

Herman van Leeuwen tel.: 0487 - 532299

Jacques Rommens: tel.: 024 - 6422232

Redactieadres: Diepvoorde 32-02

6605 GW Wijchen tel.024 - 6422232

MUSEUM KASTEEL WIJCHEN

Kasteellaan 9, 6602 DA Wijchen

Postadres: PB 9000, 6600 HA Wijchen

tel.: 024 - 6424744

fax: 024 - 6492208

OPENINGSTIJDEN:

vrijdag van 11.00 - 17.00 uur

zaterdag / zondag van 13.00 - 17.00 uur

REDACTIONEEL:

TIEN JAAR VRIEND

door Jacques Rommens

Allereerst.

Na een langdurig ziekbed is Prins Claus tien dagen geleden overleden. Een warme getalenteerde kosmopoliet is van ons heengegaan. Toch pakken we de draad weer op.

Sneller dan we gedacht hebben bestaat onze stichting nu al weer tien jaar. Dat is de aanleiding voor een speciale nieuwsbrief.

Even een terugblik.

Feestelijk werd het Oudheidkundig Museum Frans Bloemen op 26 juni 1962 in het voormalige koetshuis van kasteel Wijchen geopend. Niet voor niets was de top van archeologisch Nederland die dag in Wijchen aanwezig.

In de luwte van het museum richtte een groepje enthousiastelingen enige jaren later tijdens een oprichtingsvergadering op 3 oktober 1992 de Stichting Vrienden van het museum Frans Bloemen op. De Stichting zou zich later in werkgroepen organiseren. De tijd was er rijp voor. Later zou ze de naam: 'Stichting Vrienden Frans Bloemen' aannemen, vanwege de naamswijziging van het museum. De rijke bewoningsgeschiedenis in de Wijchense regio staat steeds bij onze stichting centraal.

Dit gebeurt via diaprojecties, excursies, open dagen en nieuwsbrieven.

Wat kunt u zoal in deze nieuwsbrief aantreffen.

In EEN BONT PALET komen verschillende Vrienden aan het woord. De dames: Annelies van Dongen, Laura van Huet, Brigitte Van Veggel en de heren Piet Bovenga, Wim den Biesen, Tom Mulder, Jacques Rommens en Ben Teubner. Ten slotte schreef de heer Cees

Mulder een knap artikel over de techniek van steenbewerken in: EEN DOBBELSTEEN, waarbij de analytische verwondering van hem steeds te herkennen valt. Dan TIEN JAAR VRIEND, een artikel over een overzicht van activiteiten van onze Stichting vanaf de oprichting. En tenslotte als toegift een opsomming van GELDERSE ARCHEOLOGISCHE COLLECTIES.

Rest u, jullie 175 Vrienden, te bedanken voor trouw en verbondenheid met onze Stichting gedurende de afgelopen jaren.

En kijkt u in uw kennissenkring nog uit naar nieuwe Vrienden ?

De redactie feliciteert tenslotte de diverse besturen vanaf het eerste uur maar vooral het oprichtingsbestuur Niets was teveel. Dankzij hun inzet is de Stichting Vrienden Frans Bloemen, maar indirect het Museum Kasteel Wijchen van de grond gekomen.

VAN DE BESTUURSTAFEL

door W. Kattenberg (voorz.)

Dit jaar bestaat onze Stichting tien jaar. Dit feit vraagt er om na te gaan of het oprichten van de Stichting in 1992 de moeite waard is geweest en hoe we verder moeten gaan. Deze "Van de Bestuurstafel" wil ik dan ook daarnaar indelen .

Was het de moeite waard ?

De reden waarom de Stichting (na het nodige voorwerk) in 1992 van de grond kwam was een "vangnet" te creëren om de uitbouw van het toen nog kleine Gemeentemuseum "Frans Bloemen" gevestigd in het Koetshuis mogelijk te maken. Want dat was het plan. Bij dat "vangnet" ging het om : in eerste instantie het aantrekken van mensen , die als vrienden van de Stichting bereid waren in allerlei werkgroepen zich in te zetten voor een nieuw en groter museum. Om dat uit fondsen alleen niet voldoende middelen waren te genereren een nieuw museum te realiseren en toekomst te geven , was een onafhankelijke Stichting nodig om geld aan particuliere sponsors te vragen. En last but not least was er een Beheergroep nodig om met de Gemeente samen het nieuwe museum te runnen.

Als je nu naar deze drie voorwaarden waarop het museum nog steeds op drijft kijkt, mag met enige trots gezegd worden dat de Stichting haar bijdrage al die jaren heeft waar gemaakt. De Stichting trok van meet af aan behoorlijk wat vrienden aan, waarvan een vrij grote groep zich al die jaren actief inzette voor het museum. De groepen, die nu in het museum werken zijn toen, tien jaar geleden, van de grond gekomen: van suppoosten- tot tuingroep. Het is goed hierbij op te merken dat, om iets terug te doen voor de vrienden, de Stichting al die jaren een aantal activiteiten op gang gezet; lezingen, fietstochten en excursies. De deur werd daarbij wijd opengezet voor de Wijchense bevolking om een andere belangrijke doelstelling van de Stichting tot zijn recht te laten komen; namelijk het blijven werken aan een draagvlak onder de bevolking voor cultuur en geschiedenis.

Financieel is de Stichting, na het grote succes van de eerste sponsoractie, blijven bijdragen aan het museum; onder andere voor het realiseren van het winkeltje in het museum en een tuinhuisje in de Tuun en de aankoop van archeologische objecten. Dezelfde inzet was er vanuit de Stichting voor het beheer van het museum. Door haar twee vertegenwoordigers is dat al die jaren gewetensvol gedaan

Het is daarom hier ook de juiste plek iets te zeggen over het door de Gemeente plotseling ingezette beleid (want hoe je draait of keert zo is het wel gegaan) het museum te verzelfstandigen. De afspraak was immers vanaf het ontstaan van het nieuwe museum dat die verzelfstandiging in goed overleg met de beide betrokken Stichtingen geleidelijk op gang zou worden gebracht.

Als dat geleidelijk zou zijn gebeurd zou het ook betekend hebben dat, net als nu gebeurd, er een geheel nieuwe zelfstandige Stichting opgericht had moeten worden om het museum te runnen.

De Vriendenstichting zou daarbij gewoon blijven voortbestaan. De nieuwe Stichting zou dan haar eigen bestuursleden hebben aangetrokken, waarbij het denkbaar zou zijn dat een lid uit het Bestuur van de Vriendenstichting daarvoor zou opteren . Het zou dan ook raadzaam zijn geweest dat degene die dat zou willen het bestuurslidmaatschap van de Vriendenstichting zou opgeven.

Het ging ook dan om een geheel nieuw zelfstandig Bestuur, wat niet moet bestaan uit vertegenwoordigers uit andere Stichtingen, hoe goed die het dan ook voor hebben met het museum.

De Stichting Vrienden Frans Bloemen is intussen mee gegaan met nogmaals het plotseling ingezette proces van verzelfstandiging ; zij het onder aantal voorwaarden. Een van de belangrijkste daarbij is dat bestuursleden van de Stichting die dat willen moeten kunnen opteren voor een plaats in het nieuwe Museumbestuur. Een andere belangrijke voorwaarde is een duidelijke positie in het organogram wat gelijkwaardig overleg met het Nieuwe Bestuur en beheerder mogelijk maakt.

Hoe gaan we verder ?

Wat onze Stichting betreft zal er ten aanzien van steun aan het Museum niet veel veranderen. We zullen vrienden blijven stimuleren actief deel te nemen aan de werkgroepen in het museum. We zullen in overleg met het Nieuwe Bestuur sponsoracties blijven opzetten. We zullen, indien gevraagd door de beheerder, extra bijdrage leveren aan bijvoorbeeld door het museum opgezette Open Dagen.

Waar we als Stichting in de komende jaren extra energie aan kunnen besteden is, in samenwerking met andere Stichtingen en Verenigingen op het terrein van Cultuur en Geschiedenis in het Wijchense, het stimuleren van bestaande projecten of het nieuw opzetten daarvan. Willen we het leefklimaat in Wijchen goed houden dan zal in komende jaren de inzet van gewone burgers hard nodig zijn ook op het terrein van herkenbaar houden van onze eigen omgeving.

PRIKBORD

● **PUT STADSPOMP NIJMEGEN**

Op de Ganzenheuvel in Nijmegen is half mei door het Nijmeegse Bureau Archeologie de put gevonden die hoort bij de stadspomp die hier vroeger heeft gestaan. Deze put staat precies op de plek van een historische kaart van Johan Blaeu's 'Toonneel der Steden van de Vereenighde Nederlanden uit 1649. Het is een correctie op een eerdere veronderstelling.

De waterput kan in verband worden gebracht met een 'stooft' op de Ganzenheuvel, die in de 15e eeuw in geschreven bronnen vermeld wordt. Een stooft was een badhuis, waar men tevens gebruik kon maken van eten, drinken en seks. Het is niet ondenkbaar dat dit huis op de Ganzenheuvel die functie al vanaf de 13e eeuw vervulde, gelet op de natuurstenen funderingen waarop het pand was opgetrokken. De eerste vermeldingen van waterputten dateren uit de 15e eeuw, maar ze kwamen al eerder voor. In de 17e eeuw werden op de waterputten pompen aangesloten. Verspreid over de stad waren er toen ongeveer twintig openbare putten waaruit schoon water kon worden opgepompt. In de 19e eeuw waren alle pompen verdwenen, behalve de pomp op het Keffkensbos, die in 1883 werd overgebracht naar de Gedeputeerdenplaats van het stadhuis en later naar het plein bij de Commanderie. Hij staat nu weer op het Keffkensbos naast het zogeheten poortwachtershuisje.

● **ROMEINS AQUADUCT NIJMEGEN**

Het bestaan van een Romeinse waterleiding rond Nijmegen is aannemelijk te noemen, maar kan nog niet definitief worden bewezen. Dat blijkt uit een onderzoek die de ROB afgelopen voorjaar heeft verricht. De ROB onderzocht de theorie van amateur-archeoloog prof.dr. B. Brus dat een aantal aardwerken deel zou hebben uitgemaakt van een waterleiding die Romeins Nijmegen van water zou hebben voorzien. De aardwerken bestaan uit drie dammen en drie kanalen of dalen, waarvan de Broerdijk (Nijmegen) en het Louisedal en Kerstendal (Groesbeek) het bekendst en omvangrijkst zijn. In ieder geval is duidelijk geworden dat de aardwerken door mensenhanden zijn gemaakt. Er blijkt dat één van de geulen te zijn uitgegraven op dezelfde manier als een Romeinse gracht. 'Als de aardwerken inderdaad als één geheel kunnen worden gezien, is er volgens de ROB veel te zeggen voor de theorie van het Romeinse aquaduct'. 'Andere mogelijke redenen om dergelijke aardwerken aan te leggen, zoals verdedigingswerken, het delven van grondstoffen (bvb. leemkuilen) of waterlopen t.b.v. molens, vallen af, meldt de Rijksdienst.

● **GELDERS ARCHEOLOGISCH CENTRUM G.M. KAM**

Het voormalige Museum Kam is na de sluiting - in 1998 - in gebruik gebleven voor het beheer van de archeologische verzamelingen van Museum Het Valkhof. De medewerkers van de afdeling archeologie hebben hier hun werkplek, temidden van de archeologische depots en bibliotheek. Daarnaast geeft het museum in dit gebouw uitvoering aan twee bijzondere taken:

het beheer van het depot voor bodemvondsten van Gelderland en de dienstverlening op het gebied van de archeologie aan personen en instellingen binnen de provincie. Beide taken zijn samengevat onder de nieuwe naam 'Gelders Archeologisch Centrum G.M. Kam'. Dit centrum is een onderdeel van Museum Het Valkhof en staat open voor belangstellenden in archeologie, zoals wetenschappers, amateurarcheologen, studenten en scholieren. Openingsdagen: donderdagmiddag van 13 - 17 uur en op afspraak. Adres: Museum Kamstraat 45, Nijmegen. Toegang gratis. Voor informatie: 024 - 3608805 .

Op vrijdagmiddag 4 oktober ll. waren een tiental vrienden bij conservator L. Swinkels daar te gast. Het was een kijkje in de keuken en uitermate leerzaam door de boeiende dialoog over te verwachte veranderende taken voor archeologische depots in de Provincie Gelderland.

● **KLAVERBLADKOOR (APSIS)**

Onder het pand Lange Hezelstraat 59 (Nijmegen) is onlangs een 'klaverblad' gevonden dat bestond uit een aantal aaneengeschakelde hafronde uitbouwen van een priesterkoor die een soort klaverblad vormen. De apsis was onderdeel van een beslist dure kapel die hoorde bij het Cellenbroederenhuis, het latere Dolhuis (gekkenhuis) aan de rand van de Hessenberg. Die kapel is gebouwd in 1426, een paar jaar na de aanpalende kapel op de Hessenberg die in 1420 was verzezen.

● **BATAAFSE NEDERZETTING**

De Ret in Beneden-Leeuwen was ooit een Bataafse nederzetting zoals archeologisch onderzoek onlangs aangaf. De grootte ervan is echter niet meer te bepalen is omdat vóór de bouw van die wijk, twintig jaar geleden, geen onderzoek is gedaan.

● **ROMEINSE SANDAAL**

In de Maas bij Cuijk zijn enige maanden geleden Romeinse schoenen en sandalen boven water gehaald. O.a. een heel gave Romeinse sandaal uit het begin van de vierde eeuw n. Chr. Het zijn voor Europa unieke vondsten. Schoeisel is gevonden op een plek in de rivier waarvan bekend is dat de Romeinen er hun afval dumpden. De afgelopen jaren hebben leden van *Mergor in Mosam*, een Cuijkse stichting die zich bezighoudt met onderwaterarcheologie, regelmatig Romeinse resten en gebruiksvoorwerpen uit de Maas opgedoken. De meeste spullen zijn aangetroffen in dikke kleilagen waardoor ze zeer goed geconserveerd zijn gebleven.

● **GETIJDENBOEK NAAR MUSEUM**

Begin maart werd het duurste geschenk ooit door een particulier aan een Nederlands bibliotheek (of museum) geschonken. De Koninklijke Bibliotheek in Den Haag heeft een meer dan vijfhonderd jaar oud getijdenboek gekregen. Het stamt uit de tijd van Maria, de hertogin van Bourgondië, die in de vijftiende eeuw over de Nederlanden regeerde. Het rijkelijk geïllustreerde boekwerk heeft een waarde van bijna zes miljoen euro. Het boek telt 382 bladzijden met gebeden en is versierd met 28 bladgrote miniaturen en 16 initialen net geschilderde voorstellingen. De versieringen zijn aangebracht door drie van de meest vooraanstaande schilders uit de vijftiende eeuw: Lieven van Lathem uit Antwerpen en Simon Marmion uit Valenciennes. De derde kunstenaar staat bekend onder de naam Meester van Maria van Bourgondië. Ooit maakte het boek deel uit van de verzameling van de prinses van Trivulzio te Milaan.

Bron: De Gelderlander, 6 maart 2002

● **SPOORZOEKEN**

Op de museumbalie van het Museum Kasteel Wijchen ligt momenteel een interessante uitgave: 'Spoorzoeken' ter inzage. Het bestaat uit cultureel educatief archeologisch lesmateriaal voor VMBO: een uitgave van EDU-ART Gelderland. Neem het eens door.

● **CHEOPS**

Robot stuit op een nieuwe deur in piramide van Cheops. Cairo. Robotonderzoek dat had moeten onthullen wat zich achter een verborgen deur in de piramide van Cheops bevond, heeft gisteren alleen maar een nieuw raadsel

opgeleverd. De Pyramid Rover, een met een camera uitgeruste robot ter grootte van een speelgoedtrein, wurmde zich door een nauw gangetje en boorde een gat in de deur die daarachter zat. Wetenschappers verwachtten daar nieuw materiaal te ontdekken, maar de robot stuitte op een kleine ruimte met daarachter een gladde steen, onderdeel van een tweede deur (bron:AP; De Gelderlander, 18 september 2002).

● **TRADITIE**

1000 jaar traditie. De Edese buurt Ede-Veldhuizen besliste 20 september ll. over een zaak waardoor er een einde kwam aan een democratische traditie van meer dan duizend jaar. De jaarlijkse Buurtspraak nam beslissingen over een bos van 2,5 hectare dat gemeenschappelijk eigendom is van de buurt. Volgens *Buurtrichter* (voorzitter) Jan Versteeg dreigde het te verworden tot 'een folkloristisch evenement' waarvan hij het nut betwijfelde. Buurtspraken werden vanaf de negende eeuw in oostelijk Nederland belegd om afspraken te maken over gemeenschappelijke eigendommen. Met de komst van de Gemeentewet in 1851 werd het nut en de invloed van de buurtspraak snel minder.

● **SCHILDPAD**

Oosterwolde. Bij een beekje tussen Oosterwolde en Donkerbroek in Friesland is begin september het pantser van een moerasschildpad gevonden van circa 7.000 jaar oud. Nog niet eerder gebeurde dit. " Door de vondst wordt het vermoeden van archeologen bevestigd dat schildpadden inheemse diersoorten zijn ", zegt H. Buitenhuis van Archaeological Research en Consultancy in Groningen. De opgravingsvondsten dateren allemaal uit de periode van voor 5000 jaar voor Chr. Het oosten van Friesland was toen een rivierengebied. De beesten kwamen daar oorspronkelijk voor."

Het schild is zo'n twintig centimeter groot. In de veengrond is het goed bewaard gebleven. Archeologen vermoeden dat het beest door jagers is opgegeten. Naast het schild werden resten van oerossen en bevers aangetroffen. (bron:ANP, De Telegraaf; 24 september 2002)

● **KLEITABLETTE**

Bij de Nederlandse opgraving van dr. Peter Akkerman (conservator RMO) in Sabi Abyad in Noord-Syrië zijn 21 september 20 kleitabletten met spijkerschrift opgegraven. "

Eerder trof het team een crematiegraf aan met kralen van glaspasta en goud, enkele bronzenvoorwerpen, waaronder een dolk, en drie andere kleitabletten. Bij één van deze kleitabletten was nog de bijbehorende envelop (in drie stukken) met daarop de afzender en geadresseerde. Het verbroken rolzegel toont een boogschutter met het lichaam van een gevleugeld paard.

Na de officiële gebouwen waarbij we in vorige jaren al bijna 300 kleitabletten en een goudschat hebben aangetroffen, zijn we nu bezig de gracht rond het Assyrische fort (uit 1200 v. Chr.) op te graven en de privé-huizen van ambtenaren.", zegt P. Akkermans, die sinds 10 augustus met een team van 22 man in Syrië zit". " Vanaf het moment dat er een kraal en een botje uit de wand rolden, hebben we tien dagen gewerkt aan het blootleggen van het crematiegraf. Het resultaat was echter de moeite waard. We hebben 1170 kralen gevonden, waaruit we een ketting hebben gereconstrueerd, een gouden oorbel, een bronzen hangertje met een dierfiguurtje en een bronzen ring." Inmiddels is de expert in spijkerschrift dr. Frans Wiggermann naar Syrië gevlogen om de tabletten te ontcijferen. "We hopen dat de tekst iets oplevert over het privé-leven van de ambtenaren", aldus Peter die 13 oktober terugkeert met zijn team vlak voor de grote Syrië-tentoonstelling, die op 1 november begint in het RMO te Leiden. Daar zal een deel van de eerdere vondsten te zien zijn. (Bron:De Telegraaf, 24 september 2002).

● **MUNTSCHAT IN BRABANT**

Hoogerheide, Amateur-archeologen hebben in Hoogerheide een muntschat gevonden. Twee leden van de heemkundekring het Zuidkwartier vonden met een metaaldetector 53 munten uit de 17de eeuw. De schat lag onder een oud koetshuis aan de Ossendrechtseweg.

EXPOSITIES MUSEUM KASTEEL WIJCHEN:

ZOMEREXPOSITIE KASTEEL HERNEN tot 31 oktober '02

In samenwerking met de Stichting Vrienden der Geldersche Kasteelen organiseert de kastelen-infogroep van het Museum Kasteel Wijchen een zomer/herft- expositie in kasteel Hernen onder de titel:

"Die Heerlicheit van Hymen 1247- 1940". De expositie past in de fietsroute de "Route van de Ridder". *

De expositie gaat wat betreft de geschiedenis van de Heerlicheit Hernen betreft in op:

- de ligging van niet alleen het bestaande kasteel van Hernen, maar ook die van een voorganger die vermoedelijk lag in het Neerveld bij Hernen
- de ingewikkelde bouwgeschiedenis van het huidige Kasteel van Hernen;
- de geschiedenis van de Heren van Hernen, waaruit blijkt dat Hernen lange tijd tweehurig is geweest;
- de geschiedenis van de veld- of builovens, op grond van het feit dat de ovens, waar de stenen voor het kasteel gebakken zijn, onlangs in de buurt van het kasteel zijn opgegraven,

De expositie is onderdeel van de rondleidingen in het kasteel *.

- Verkrijgbaar bij VVV's :Wijchen, Nijmegen en Museum Kasteel Wijchen
- Kasteel Hernen

Openingstijden: 16 april t/m 31 oktober.
Rondleidingen op di. do. en za. om 10.00, 11.00, 14.00, 15.00 en 16.00 uur en op aanvraag: tel.0487 531976.

ANDREA KÜSTER: SCHILDERIJEN
nog tot 4 november 2002
plaats: Museum Kasteel Wijchen

Tie a yellow ribbon

..".geworpen uit de dierlijke staat van programmering door de natuur moet de mens zijn eigen traject ontwerpen, zijn eigen mythen bedenken die hem een tijdelijke zinvolheid in deze wereld moeten garanderen. Tussen geboren worden en sterven ligt echter een wereld van constante gedaanteveranderingen, want de mens is het eeuwig veranderende wezen dat door duizend verlangens belaagd wordt en voortdurend voor de uitdaging van de juiste keuze staat. In volle periode van bloei zijn steeds alle kiemen van verval en stervelijkheid inbegrepen, maar het is enkel vanuit de volle aanvaarding van deze eindigheid dat het geluk om de volle bloei kan gesitueerd worden.

Uit haar schilderijen en prachtige tekeningen spreekt een hybride waaier van gevoelens.... Door zo genuanceerd haar vrijheid en gevoelens te uiten krijgt haar werk paradoxaal genoeg een hoog kritisch impact en een grote integriteit.

De constante beweging tussen deel en geheel, tussen vorm en anti-vorm, vormt als het ware de basis van haar kunst. Samen met een reeks kunstenaars in Nederland, Vlaanderen, Duitsland heeft zij een bijdrage geleverd tot de nieuwe figuratieve schilderkunst"

door E. van Buynder
(voorzitter Museum voor Hedendaagse Kunst Antwerpen)

KLAAS GUBBELS
"WERKEN OP PAPIER"

Het is opvallend dat het werk van Klaas Gubbels in vele Nederlandse particuliere collecties wordt aangetroffen. Het monumentale karakter van zijn werk, van voorwerpen die we allemaal kennen, doet op het eerste gezicht simpel aan. Als men er echter langer naar kijkt, ontdekt men de enorme poëtische kracht in de eenvoudige vormen van een tafel of koffiekant. Gubbels heeft er zijn hele leven aan gewerkt, zich niets aantrekkend van stijlen, stromingen of trends in de beeldende kunst. August Willemsen heeft gezegd: "Wie niets te zeggen heeft bedenkt steeds iets nieuws. Wie iets te zeggen heeft, blijft dat zijn hele leven herhalen." De voorwerpen in de schilderijen van Klaas Gubbels worden steeds herhaald, maar de poëtische benadering ervan is steeds een nieuwe uitdaging voor schilder en kijker. Picasso zegt hierover: "Als er maar een enkele waarheid bestond, zou men niet honderd verbeeldingen van hetzelfde thema kunnen schilderen."

Museum Kasteel Wijchen nodigt u uit om te komen genieten van een selectie uit de werken op papier van een van Nederlands meest ambachtelijke schilders.

8 november 2002 t/m 12 januari 2003

EEN BONT PALET

"Potten borduren".

Een oprecht antwoord van een jongen uit groep 6. Het is een van de vele rake antwoorden op de vraag:

"Wat zou je doen als je in de bronstijd zou leven?"

Daarmee start het museumbezoek van groep 6 van een van de vele basisscholen van Wijchen, die hebben meegedaan aan het schoolproject. Een educatief product van het Wijchens Museum in samenwerking met Stichting Edu-Art.

Het antwoord komt nadat hij meegedaan heeft aan de opdrachten voor de hele klas:

-De "stukken steen" in de vitrines bekeken en ontdekken: "het is gereedschap !"

-De bronzen bijlen onderzocht en ontdekken, dat het ene model de verbetering is van een andere.

-Met spintol ("Echt 3000 jaar oud??") en "stinkende" wol worden ernstige pogingen ondernomen om er een draad van te spinnen en het lukt zowaar! Het besef, dat een trui wel heel veel uren werk kost, wordt met nadruk gemeld!

-Languit op de grond liggend worden de sierlijke randen van potten uit de bronstijd nagetekend.

-En dan op een plaatje klei zelf aan het werk met steentjes, stokjes en draadjes: Om een eigen ontwerp te maken als sierrand voor een pot. Er ontstaan soms ragfijne figuurtjes, die wel borduurwerk lijken.

En zo is het verhaal rond, van wat er allemaal kan gebeuren in anderhalf uur museumbezoek. Kunt U zich een voorstelling maken, hoe het gegaan is toen "groep 6" op bezoek kwam voor de Romeinse tijd ?

Tom Mulder

S.A.A.I.

Het begon met een klacht.

Suppoosten hadden het gevoel, onvoldoende te zijn geïnformeerd over de wisselende exposities.

Een eerste tip was: "Kom naar de opening, dan hoor je iets over de kunstenaar en kan je hem/haar ontmoeten".

Maar dat antwoord was niet zo werkzaam.

Een "proefballon" werd opgelaten: een avond met uitwisseling van ervaringen en meningen. Uiteraard.....

Over de kunst, die op die avond in het museum te vinden was !

Hulpvragen bleken te werken:

- Wat zou ik thuis boven de bank willen hebben, of in de slaapkamer ?

- En wat niet! ((Al zou ik er geld bij krijgen!))

Het uitwisselen met elkaar van "het waarom" leverde gespreksstof genoeg en er werden zinnige dingen gezegd.

Een conclusie was duidelijk: Men hoeft geen deskundige te zijn om zinnige opmerkingen te kunnen maken.

Een tweede avond volgde, waar bovendien een gedachtenwisseling ontstond over de mogelijkheden die suppoosten hebben. Om met behulp van eigen ervaring met/eigen mening over het werk op de expositie de bezoeker van dienst te zijn, als deze erom vraagt. Zonder dat er deskundigheid wordt gesuggereerd.

Zo zijn er inmiddels 4 avonden geweest en staat voorlopig na elke opening van een nieuwe expositie een eropvolgende maandagavond staat gepland voor een **Suppoosten Avond Aanvullende Informatie**. En die zijn niet saai!

Tom Mulder

Archeologie voor iedereen?

Het is een prachtige, warme zomerdag midden in de vakantieperiode als we, de redactie van de nieuwsbrief, naar het Museum Kasteel komen om een praatje te maken met Ben Teubner. Hij is immers een van de sleutelfiguren binnen de museumorganisatie als de assistent-conservator archeologie. Het werk, dat hij in deeltijd vervult naast zijn werk in het onderwijs. De vraag is, hoe een onderwijzer in de archeologie is beland.

Ben vertelt, dat hij al vroeg gegrepen was door het vak geschiedenis. Dat begon al op de lagere school, toen er spannende verhalen werden verteld en voorgelezen.. Die belangstelling bleef, maar de archeologie was toen nog niet in beeld. Als je opgroeit in een stad als Amsterdam ontkom je niet aan het rijke verleden. Pas toen hij in Lent woonde en later in Nijmegen-Oost stuitte hij op de archeologie. Een krantenberichtje in de Gelderlander was de aanleiding om te gaan

kijken bij een opgraving, die werd uitgevoerd door de vakgroep Archeologie van de K.U.N. onder leiding van professor Halenbos. Er werd vooral gezocht naar "stempels", die de datering van de restanten van een Romeins tempeltje mogelijk moesten maken. Helaas geen stempel te bekennen die middag, maar Bens belangstelling was gewekt en hij besloot om in het weekend nog eens terug te gaan. De opgravinglocatie lag midden in een woonwijk en de kinderen uit de buurt hadden zich al vol ijver op het graafwerk gestort. Dat gaat niet goed, dacht Ben en het leek hem beter om zelf maar eens een klein onderzoekje uit te voeren. Al snel dook de eerste stempel op uit het zand., mooier kon het niet. De datering van het gebouwtje was nu geen probleem meer en het werd professor Haalebos al snel duidelijk dat hij met een meer dan middelmatig belangstellende van doen had. De A.W.N. kwam ter sprake en het resultaat was dat de A.W.N. er een lid bij had. Er waren verschillende werkgroepen en de "beerputtengroep, die vooral middeleeuws Nijmegen bestudeerde, maar ook de werkgroep Proto- en prehistorie hadden Bens belangstelling. Hij werd lid en later ook bestuurslid. Bij de werkgroep Proto-en prehistorie werd vooral gewerkt aan de datering van scherven en voorwerpen. Hier heeft Ben zijn grote kennis van archeologisch materiaal opgebouwd. De werkgroep bestaat nog steeds en stond jarenlang onder voorzitterschap van Wim Tuyn. De werkgroep Middeleeuws Nijmegen is overgegaan in een stichting. Veel van de actieve leden uit die tijd zijn nu professioneel bezig op verschillende plekken maar ze houden contact in de vorm van een soort netwerk. Ondertussen is Jan Thijssen benoemd tot stadsarcheoloog in Nijmegen en krijgt ook de regio als werkterrein toegewezen. Hij volgt Cees van Kouwen op als conservator van Museum Frans Bloemen. De werkzaamheden breiden zich gestaag uit en het moment is daar dat aan Ben wordt gevraagd of hij dat deel van zijn taak wil overnemen. Het is dan 1989. Het museum is 1dag per maand open en de toegang is gratis, indertijd al zo ingesteld door Cees van Kouwen. Ben voert al gauw de openstelling op de woensdagmorgen in om de Wijchense scholen in de gelegenheid te stellen het museumbezoek in het lesprogramma op te nemen en de scholen binnen de museummuren te halen. In 1990 ontstaat in samenwerking met de Hogeschool Interstudie, waar Wim Kattenberg de studenten begeleidt met studierichting 'educatie en

cultuur' de tentoonstelling "Wonen tussen twee stromen". Voor het eerst wordt er gekozen voor een meer themagerichte opzet om zo de collectie uit het stoffige oudheidkamersfeertje te halen en een breder publiek aan te spreken en niet te vergeten de jeugd. Archeologie is voor iedereen. Toen de verbouwing van het koetshuis aan de gang was moest het museum en de hele collectie tijdelijk elders worden ondergebracht. Dat werd, zoals de meesten zich nog wel kunnen herinneren, de kelder van het gemeentelijk administratiekantoor was gelukkig een tussenfase, want in 1996 kon het museum, als Museum Kasteel Wijchen zich weer aan de bevolking presenteren op de zolder van het kasteel. Bij de inrichting van de permanente expositie is dit principe nog steeds uitgangspunt. De verschillende wissel-tentoonstellingen, die er in de loop van de tijd zijn geweest, zoals: Eten en drinken in de Romeinse tijd (1990), Bataven tussen mythe en werkelijkheid hebben allemaal ten doel de beleving van het verleden te versterken. In de permanente opstelling vervullen de diorama's op de omloop deze zelfde functie. Dat komt steeds terug. Zonder de samenwerking met de A.W.N. en de stichting Vrienden zou het er allemaal heel anders hebben uitgezien. Naar de stellige overtuiging van Ben heeft de oprichting van de Vrienden een hele belangrijke rol gespeeld bij al deze ontwikkelingen en ertoe bijgedragen dat er een sterk draagvlak is ontstaan bij de Wijchenaren voor het museum en is de stichting van niet te onderschatten waarde. Natuurlijk is het niet alleen rozengeur en maneschijn, er zijn ook tegenvallers geweest in de periode van het assistent-conservatorschap van Ben. Het dieptepunt met stip was wel de totale omzetting van de permanente expositie bij de tweede heropening na de verbouwing in 1996, maar tegelijkertijd was de heropening zelf weer het absolute hoogtepunt. Het kan verkeren. onder de inzet van de vele vrijwilligers en de werkgroepen is dit allemaal niet te doen in het aantal uren dat voor de uitvoering van de taken beschikbaar is. Net zo belangrijk is het om goede contacten te onderhouden met de A.W.N. en samen te werken bij het organiseren van lezingen, cursussen en de ondersteuning van de werkgroep Corpus. Heel handig is het bestaan van het netwerk dat nog dateert uit de tijd van de

“beerputtengroep”. Belangrijke facetten bij het reilen en zeilen van een museum. De werkgroepen vormen de kweekvijver voor steeds nieuwe ideeën voor de verdere ontwikkeling van het museum. Door de verschillende deelactiviteiten van de werkgroepen ligt het gevaar op de loer dat de presentatie van het museum als geheel niet altijd even duidelijk is geweest, vindt Ben, en in de nieuwe organisatiestructuur, hoe die ook wordt, moet het een belangrijke taak zijn voor het bestuur om het museum als een geheel te presenteren. Ben heeft zelf ook nog een paar leuke ideeetjes voor de toekomst. Als we denken aan uitbreiding van het museum zou het bijvoorbeeld geweldig zijn als de eerste verdieping van het kasteel ook een culturele bestemming zou krijgen. Een prachtige gelegenheid om wisselexposities in te richten. Vooral als het museum mee zou doen aan de Museumnacht. Het herinvoeren van een gratis bezoekdag en de inrichting van een doehoek voor de jonge museumbezoeker staan ook nog op het verlanglijstje en dan natuurlijk de voorbereiding en inrichting van een mooie overzichtstentoonstelling van de vondsten van de Tienakker. Ben ziet er naar uit dit allemaal te realiseren maar beseft dat hij dat niet op zijn eentje kan. De samenwerking met de vrijwilligers is ook hierbij onmisbaar. Om zoveel mogelijk mensen te laten genieten van het rijke verleden van ons woongebied en dit tot leven te brengen, is de inzet van velen noodzakelijk, want archeologie is toch voor iedereen?

Tussen twee vuren

Zo zou de positie van Brigitte van Veggel, museumbeheerder, omschreven kunnen worden. We praten met haar over haar ervaringen in dit werk. Wat in 1998 begon met de tentoonstelling “Tussen twee stromen” is nu zoveel jaren later uitgegroeid tot een modern museum. Wie daartegen inbrengt dat het museum toch al veel langer bestaat, heeft natuurlijk volkomen gelijk, maar deze tentoonstelling mag toch wel als een keerpunt beschouwd worden. Wat heeft Brigitte daar mee te maken?

Het heeft alles te maken met de inzet van stagiaires van Hogeschool Interstudie (nu hogeschool Gelderland), waar Wim Kattenberg als stagebegeleider optrad voor studenten met als studierichting Educatie en Cultuur. Brigitte was een van die studenten, evenals een andere goede bekende: Jacques Rommens. Hij studeerde een jaar eerder af en had ook

meegewerkt aan de tentoonstelling “Tussen twee stromen”. Brigitte had het overgrote deel van haar stage-uren er opzitten, maar zat nog met een tekort van 40 uur.

Het was juni 1993.

In datzelfde jaar was in Wijchen de culturele raad en de stichting Vrienden van museum Frans Bloemen in gesprek met de gemeente over de vernieuwing van het museum. Wim Kattenberg, sterk betrokken bij de plannen, dacht aan die resterende 40 uur stagetijd van Brigit. Het zou de discussie over de nieuwe opzet ten goede komen, zo was de gedachte, als alle sterke en zwakke punten en de verschillende facetten geïnventariseerd en op een rijtje gezet werden. Dit werd de eerste bemoeienis van Brigit met het museum. Eind juli liep de stagetijd af, waren de 40 uur ruimschoots gehaald. en lag het gevraagde initiatiefrapport op tafel. Brigit studeerde in september af in twee richtingen: museologie en uitgeverijen. De studie had zij al die jaren gecombineerd met een vierdaagse werkweek bij een bank. De eerst afstudeerrichting sloot wonderwel aan bij de ontwikkelingen in Wijchen en na die stageperiode heeft zij dan ook nog twee en een half jaar als vrijwilliger in de story line groep meegedraaid, een van de werkgroepen die al snel na de oprichting van de stichting Vrienden van museum Frans Bloemen, was ingesteld. Die story-linegroep was heel divers van samenstelling, zodat elk lid zijn/haar kennis kon inbrengen. Het was een heel leuke inspirerende periode.

Onderwerpen als: de inrichting van het museum en de presentatie van de collectie kwamen steeds terug op de agenda. Voor het ontwerp van de inrichting was Berry Hermans de deskundige. De presentatie in Cuijk (museum Ceucklum) werd bezocht en in Maastricht de kunst en antiekbeurs, veel folders verzameld en zo ontstond langzaam maar zeker een uitvoeringsplan. Toen in 1996 de deuren van het museum open gingen was het een fantastisch moment om te zien hoe al die ideeën tot wekelijkheid waren geworden. Het lag voor de hand dat, toen er in december 1995 een vacature voor museumbeheerder was, Brigit een van de sollicitanten was. Zij denkt dat haar benoeming alles te maken heeft met haar opleiding museologie en uitgeverijen omdat de combinatie van deze studierichtingen niet alleen kennis van museumbeheer, het inrichten van tentoonstellingen in zich had, maar ook kennis van organisatie, budgetteren. Ze werd

aangesteld als museumbeheerder voor 12 uur per week naast Ben Teubner als de assistent-conservator. Zij waren en zijn de enige twee betaalde krachten. Al het uitvoerende werk, zoals suppoosten, educatie, ontwikkeling lag en ligt bij de vrijwilligers. Het enige wat er bij de start al was waren de bekende blauwe en gele kaartjes en een stapel folders. Als beheerder van een dergelijke organisatie is het zaak je tijd goed te verdelen, open te staan voor problemen, een luisterend oor te hebben en ook nog allerlei coördinerende taken te kunnen uitvoeren. Maar het betekent ook tussen twee vuren zitten, enerzijds het gemeentelijk apparaat dat borg staat voor de financiering, anderzijds de vragen uit de werkgroepen, besturen. Veel tijd ging zitten in het voeren van overleg om tot oplossingen te komen voor schijnbaar tegengestelde belangen. De 12 uur waren daar natuurlijk te kort voor, maar dat werden er later gelukkig 20. Maar ook het gemeentelijk apparaat heeft een aantal taken overgenomen zoals secretariaatswerkzaamheden, roosters opstellen voor de suppoostendiensten. Het museum zou niet kunnen draaien zonder de inzet van een legertje vrijwilligers en dat is fantastisch, vindt Brigit. Uit eigen ervaring weet zij maar al te goed dat vrijwilligerswerk leuk en aantrekkelijk moet zijn. Dat de bezoekers dit enthousiasme weten te waarderen blijkt uit de reacties. De open ontvangst en de bereidheid om interessante extra informatie te geven maken het museum de moeite waard., zo is de overtuiging van veel bezoekers maar ook van Brigit. Sinds 1996 is er heel wat vooruitgang geboekt, bezoek van de scholen en de bezoekersaantallen zijn gegroeid, maar dat is geen reden om tevreden achterover te gaan zitten, want je moet steeds blijven werken aan de verdere uitbouw en het voordeel van de twee, nu vier, verschillende invalshoeken optimaal benutten. De verschillende poten versterken elkaar, de wisselexposities trekken steeds andere bezoekers, terwijl voor kinderen de kasteleninfo in het torentje weer extra spannend is. De "Tuun" voegt iets heel speciaals toe. In de afgelopen periode zijn er natuurlijk ook de nodige tegenvallers geweest. Het ergste wat een museumbeheerder kan overkomen is dat je museum moet sluiten wegens overmacht en dat nu juist gebeurde in de strenge vorstperiode begin 1997. Niets vermoedend was Brigit aan het werk bij de bank toen er een collega belde voor haar die eerst wilde weten, voor de boodschap door te

geven of ze wel op haar stoel zat. De vloerverwarming was kapot gevoren en er was wateroverlast. 't Was ernstig, 't was dramatisch. Er moest flink ingegrepen worden. Dit is nog steeds het dieptepunt in de beheerderperiode van Brigit. Het goede nieuws was dat als gevolg van deze ingreep van de natuur er een verbeteringsplan kwam, waarvoor het museum wel een hele tijd dicht moest. Het dak werd geïsoleerd, wat het werk van de suppoosten en het behoud van de collectie zeer ten goede kwam, het torentje werd ingericht en de archeologische collectie opnieuw ingericht. Een stap achteruit en drie vooruit, zo kun je het resultaat bij de heropening gerust noemen. Hoe nu verder? Een hoofdtaak ziet Brigit weggelegd voor het museum als cultuurdrager. De museumlessen zijn daar een goed voorbeeld van. Ze brengen niet alleen de leerlingen in contact met cultuur maar ook de begeleidende ouders. Met cultuur in wat voor vorm dan ook kun je het best op jonge leeftijd kennis maken. Ons museum moet voor een breed publiek zijn en een speciaal plekje hebben in de harten van de Wijchenaren. Dat betekent, dat je steeds iets nieuws te bieden moet hebben. Zonder de inzet van al die vrijwilligers in de verschillende werkgroepen, de stichting Vrienden en de continuïteit bij de wisselexposities lukt dit niet. Als je naar de toekomst kijkt liggen er nog ideeën genoeg. Maar heeft het museum nog wel uitbreidingsmogelijkheden? Op de zolderverdieping zijn de mogelijkheden zo ongeveer uitgeput, maar op de eerste verdieping liggen nog wel kansen. Brigit denkt in dit verband aan de inrichting van stijlkamers bijvoorbeeld uit de tijd van Emilia en van freule van Andringa. Een andere optie is de uitbreiding van de educatieve taak met projecten over de "Tuun" en de hedendaagse kunst, maar ook de educatieve kant van de collectie archeologie komt in aanmerking, zoals workshops. Plannen en ideeën genoeg dus. Er is een goede basis, die stevig op de poten staat, nu komt de tijd voor de extraatjes. De groei moet erin blijven. We ronden het gesprek met Brigit af met een uit de grond van haar hart uitgesproken compliment voor de vrijwilligers. Zij beschouwt het werk van de vrijwilligers als van onschatbare waarde voor het museum en haar meest waardevolle ervaring in haar werk als museumbeheerder. Steeds lukt het weer om mensen te vinden, die bereid zijn om op wat voor tijd of voor welke taak dan ook in te springen.

Wim den Biesen, conservator 1962-1972

In 1951 kwam ik als ambtenaar in dienst van de gemeente Wijchen. Van Thiel was daar in 1949 burgemeester geworden. Hij had, naar eigen zeggen, in Wijchen "een ontzaglijke en onbeschrijflijke armoede" aangetroffen. De meeste aandacht was daarom gericht op het scheppen van werkgelegenheid. Daar was van Thiel dagelijks mee bezig, vooral met pogingen om industrieën aan te trekken. Maar er waren achterstanden op ieder gebied en ook noodsituaties, zoals op het gebied van de huisvesting. In deze omstandigheden was de belangstelling voor de door Frans Bloemen bijeengebrachte verzameling oudheidkundige voorwerpen niet groot.

Wijchen heeft in de vijftiger en zestiger jaren een geweldige ontwikkeling doorgemaakt en daar is ook het museum uit voortgekomen. De centrale figuur in die ontwikkeling is burgemeester van Thiel geweest. Terwijl ik als ambtenaar op de afdeling financiën werkte kreeg ik voor en door de burgemeester allerlei werk toegeschoven, zoals b.v. het nalopen van zaken die tijdens het burgemeestersspreekuur naar voren waren gekomen en het notuleren en uitwerken van bepaalde besprekingen. Kabinetswerk heette dat toen. Zo moest ik op een dag een bespreking notuleren van van Thiel met de directeur van het Rijksmuseum van oudheden in Leiden en de Rijksinspecteur voor Roerende Monumenten, resp. de heren Klasens en Lunsing Scheurleer.

Zij kwamen vertellen, dat zij niet tevreden waren over de manier waarop de gemeente Wijchen de waardevolle collectie archeologie beheerde. De verzameling moest beter onder de aandacht van het publiek gebracht worden. Er was wel een kleine oudheidkamer op de benedenverdieping van het kasteel-raadhuis, maar er waren geen vaste openingstijden. Als een bezoeker zich meldde, werd hij er toegelaten, maar wie er iets meer over wilde weten of de verzameling op de bovenverdieping wilde zien, moest wachten, omdat dan eerst Coba Roosenburg moest worden opgetrommeld. (Zij was de assistente van Frans Bloemen geweest). Het Rijksmuseum Oudheden, van wie de gemeente het grootste deel van de verzameling

in bruikleen had gekregen was daar ontevreden over. Tijdens dit gesprek kwam het idee op om het naast het kasteel gelegen koetshuis vrij te maken en daar een museum van te maken. In het koetshuis was toen een sociale werkplaats, een tapijtknoperij, ondergebracht, maar die kon misschien verhuizen naar een vrijgekomen oud schoolgebouw in Alvema. Ik kreeg opdracht om me hiermee bezig te houden. Dus stortte ik mij op de archeologie en probeerde met de Wijchense verzameling vertrouwd te raken. Ik wilde een schets maken van de vaderlandse pre- en protohistorie en van de betekenis, die de Wijchense verzameling daarin heeft. Dat zou ook het museum in het koetshuis moeten laten zien. Ik schreef hierover een aantal artikelen in De Gelderlander, die naderhand zijn gebundeld en door de gemeente uitgegeven, het zgn. blauwe boekje.

In het koetshuis moest dus een oudheidkundig museum komen en het moest de bezoekers ook iets te zeggen hebben. Wat de wetenschappelijke kant betreft kon ik onbepaald advies krijgen van prof. Modderman, die de verzameling goed kende. Hij had in 1952 op de benedenverdieping al een kleine tentoonstelling ingericht en die opstelling kon ook in het museum worden aangehouden en hoefde alleen maar te worden uitgebreid en van documentatie te worden voorzien. De documentatie was een belangrijk punt. Hoe kun je zo'n dood materiaal zo presenteren, dat het de bezoekers iets zegt. Goede voorbeelden waren nergens, ook niet in de musea, te vinden. Een tijdelijke tentoonstelling over de prehistorie in Schiedam, in elkaar gezet door de toen nog niet zo bekende Pierre Janssen, liet zien hoe je zoiets moest doen, zodat de bezoeker er iets aan kon beleven. Zo hebben we het hier ook gedaan. Vooral met de borden, die overal in een ruimte konden worden opgesteld (je ziet ze nu overal) kon je veel doen. De standaarden waar de borden aan moesten hangen werden door Jan Moors vernuttig in elkaar gezet. Met een maquette, een primitief weefgetouw, foto's van opgravingen, doorsneden van grondlagen, beschrijvingen, foto's en zelfs een diorama, gemaakt door de plantsoenmeester Martien van Wanrooy, kon de presentatie, net als in Schiedam, aan sluiten bij de belevingswereld van de bezoeker. Het museum werd op 26 juni 1962, onder grote belangstelling van vele coryfeeën

uit de wereld van de archeologie, geopend. Het was helemaal up to date en het werd alom geprezen.

Hoe ging het nu verder.

De vooruitzichten waren niet gunstig. De enige persoon, die met de archeologische verzameling van Wijchen te maken had gehad en daar vanaf 1937 aan had meegewerkt, was Coba Roosenburg en juist zij ging vertrekken. Het gereedkomen van het museum was voor haar het moment om zich helemaal terug te trekken. Van een officieel afscheid wilde ze niets weten. Maar ze voldeed aan het verzoek om naar de vergadering van de gemeenteraad te komen.

Daar werd ze toegesproken en bedankt voor alles wat ze 25 jaar lang volstrekt belangeloos voor de gemeente en de Wijchense gemeenschap en ook ten dienste van de wetenschap had gedaan.

Voor het ontvangen van bezoekers kon dus op haar geen beroep meer worden gedaan.

Bezoekers voor het museum konden, zoals in het blauwe boekje nog is na te lezen, iedere werkdag van tien tot twaalf en van drie tot vijf in het museum terecht. Men moest zich in het gemeentehuis (kasteel) melden en dan ging er iemand mee met de sleutels.

Ik ontving de groepen, maar alleen op een afgesproken tijd.

Voor wie zelf zijn weg moest zoeken was de in het museum aanwezige documentatie vaak voldoende.

Door of mede door burgemeester van Thiel kreeg ik, behalve met het museum, ook met allerlei andere ontwikkelingen te maken. Zoals de voorbereiding om het goed van de grond gekomen muziekonderwijs annex musische vorming onder te brengen in een gemeentelijke stichting. Heel interessant werd ook de ontwikkeling, die eveneens tijdens het burgemeestersspreekuur was ontstaan, in de richting van de zgn. adviesraden voor culturele zaken, voor sportzaken, jeugdzaken, open bejaardenwerk en welzijnsonderzoek.

Subsidievragers, die eerst één voor één naar het burgemeestersspreekuur kwamen, werd gevraagd om eens met een gezamenlijk plan voor een hele sector te komen. Er werden toen subsidieregelingen voorbereid, en voorzieningen getroffen. Er konden zelfs speciale functionarissen worden aangesteld, zoals voor de sport en het open bejaardenwerk. Dit bracht de schrijver van het boekje "Groei

van dorp naar stad" in 1970 tot de constatering, dat "Wijchen een verzorgingsniveau kreeg, waarmee geen enkele grote stadswijk kan evenaren."

Toen er bij de sociale dienst van de gemeente een vacature kwam en ik daar wilde gaan werken, werd dit door het College goed gevonden, maar dan moest ik het werk voor de adviesraden meenemen. Gelukkig vond ik juist op die dienst iemand, Ger Warringa, die, naast het archiefwerk voor die dienst gelegenheid en zin had om in het kasteel en het museum rondleidingen te verzorgen en individuele bezoekers te ontvangen. Dat was vooral bedoeld voor de scholen en die hebben er ook goed gebruik van gemaakt. Warringa bracht jaarlijks verslag uit van aantallen en herkomst van de bezoekers. Er was nu dus een museum waarin de belangrijke archeologische verzameling op een adequate wijze was tentoongesteld en waarvan ook het onderwijs gebruik maakte.

Nochtans bleven er nog genoeg wensen over. Wensen waaraan door allerlei omstandigheden niet kon worden voldaan. Die hadden o.a. te maken met het archeologisch onderzoek.

Er werd wel eens iets gemeld, en dat werd ook aan het R.O.B. doorgegeven, maar er waren te weinig geïnteresseerden in de plaats zelf op wie een beroep kon worden gedaan om bij graafwerk attent te zijn.

Ik keek uit naar een opvolger, iemand uit de omgeving, met liefhebberij voor de archeologie, met kennis van zaken en met voldoende vrije tijd, want dit werk zou naast een of andere hoofdtaak in de vrije tijd moeten worden gedaan.

Zo iemand leek eerst niet te vinden. Maar op een goede dag kwam ik hem tegen in de persoon van Cees van Kouwen. Hij kwam uit deze streek en had al verschillende publicaties over de geschiedenis van de streek op zijn naam staan. Hij voldeed helemaal aan wat verder van zo iemand mocht worden verwacht. Het gemeentebestuur ging moeiteloos met de voordracht accoord en zo kon de nieuwe conservator met zijn werk beginnen. Mijn taak was daarmee ten einde.

Wim den Biesen

De stichting in historisch perspectief¹

Piet Bovenga

Van 1927 tot 1989 was het museum in feite een eenmansbedrijf. Museumbeheer en conservatorschap waren verenigd in een persoon. Achtereenvolgens was in die periode deze zorg toevertrouwd aan Frans Bloemen, Wim den Biesen, Cees van Kouwen en Jan Thijssen. Hierbij werd gedurende niet aaneengesloten periodes assistentie verleend voor het verzorgen van rondleidingen door Friedel Bless-Mulders (1934 – 1936), Coba Roosenburg (1937 – 1961) en Ger Warringa (1967 – 1982). In deze eenmanszorg kwam verandering toen in 1989 Wim Kattenberg na een bezoek aan het toenmalig Oudheidkundig Museum Frans Bloemen met Jan Thijssen de mogelijkheden besprak van een stageproject uit te voeren door de Hogeschool Interstudie. (nu Hogeschool Arnhem-Nijmegen) Voorzien was dat in het project studenten van de Hogeschool Interstudie stages zouden uitvoeren die gericht waren op het versterken van de educatieve mogelijkheden van het museum onder meer door het organiseren van tentoonstellingen, het vervaardigen van lesbrieven, beschrijving van specifieke onderwerpen en herinrichting van vitrines. Op 28 augustus 1989 ging het samenwerkingsproject van start. In het kader van dit samenwerkingsproject is in het voorjaar van 1992 een expositie ingericht over de bewoningsgeschiedenis van het oostelijk rivierengebied die de titel "Wonen tussen twee stromen" meekreeg. De opzet van deze expositie vergde een geheel nieuwe inrichting van het Oudheidkundig museum Frans Bloemen. Het project werd uitgevoerd door de studenten onder leiding van Wim Kattenberg en Jan Thijssen waarmee de zorg voor het museum niet langer een eenmansaangelegenheid was. Tijdens de voorbereiding van deze expositie is in 1990 voor het eerst sprake van de wenselijkheid om te komen tot de oprichting van een vriendenkring voor het Frans Bloemen museum. Daarmee zou een tweeledig doel kunnen worden gediend t.w. door lezingen, excursies en publicaties interesse kweken voor het museum en daarmee een draagvlak voor het museum creëren bij de bevolking van Wijchen en uit de

vriendenkring vrijwilligers rekruteren voor museumtaken waarvoor geen professionele scholing is vereist. Het tot stand komen van een vriendenkring vergde veel inspanning van degenen die daartoe het initiatief namen. Nog in januari 1991 werd geconstateerd: "Het oprichten van een Stichting Vrienden van Museum Bloemen lijkt vooralsnog niet haalbaar. Met name de sponsoring en de duurzaamheid daarvan zal teveel vragen". Het is met name aan de inzet van Wim Kattenberg te danken dat eind 1991 een groep geïnteresseerden tot een vriendenkring kon worden gevormd. Hieruit is in 1992 de Stichting Vrienden van het Museum Frans Bloemen ontstaan juist in de tijd dat besloten werd het museum na restauratie van het kasteel naar de zolder van dit gebouw te verplaatsen en het plan van B en W om de museumruimte in het koetshuis tijdens de renovatie van het kasteel te benutten als trouwzaal. Door dit laatstgenoemde besluit werd het museum gedwongen per 1 juli 1993 uit het koetshuis te verdwijnen. Hierop laat de Stichting Vrienden van het Museum Frans Bloemen, toen nog in oprichting, voor het eerst publiekelijk van zich horen. De Stichting i.o. reageert op 16 juni 1992 in een brief aan B en W op het collegebesluit en dringt aan op vervangende huisvesting gedurende de renovatieperiode van het kasteel. In een reactie van B en W op 5 augustus 1992 doet het college de toezegging: "Wij zullen echter alles in het werk stellen om gedurende deze periode te zorgen voor een evenwaardige alternatieve expositieruimte, waarin de museumfunctie op de huidige voet kan worden gecontinueerd. In het bijzonder zal gelet worden op de bereikbaarheid en toegankelijkheid van een tijdelijk onderkomen. Tijdelijke sluiting is thans absoluut niet aan de orde".

In januari 1993 besloot de gemeente t.b.v. de museumexpositie tijdelijk drie vertrekken op de kelder verdieping van het gemeentekantoor met een totaal vloeroppervlak van ca. 90 vierkante meter beschikbaar te stellen. Alhoewel niet ideaal was het daardoor mogelijk het museum open te houden. De depotruimte op de zolder van het koetshuis kon gehandhaafd blijven mits deze alleen buiten de tijden dat huwelijksluitingen zouden plaatsvinden wordt gebruikt.

In september 1992 was de Stichting Vrienden van het Museum Frans Bloemen officieel een

feit.

Op 3 oktober 1992 vond de eerste bijeenkomst van de Vrienden plaats. In die bijeenkomst is het beleidsplan en een actieprogramma voor de periode 1992/1993 gepresenteerd. Dit laatste heeft geleid tot de oprichting van zogenaamde "Vriendenkringen" die als werkgroep ieder een aspect voor hun rekening namen. Op 16 januari 1993 volgde een eerste bijeenkomst van de inmiddels gevormde vriendenkringen. Op dat moment waren de volgende vriendenkringen een feit: Scherven, Public relations, Ondersteuning, Literatuur en Pré-historische Tuin. In totaal hadden zich op dat moment voor deze kringen 14 vrijwilligers gemeld. De nu bestaande werkgroepen zijn hieruit voortgekomen.

Een derde wapenfeit voor de Stichting was dat zij op zich nam om door sponsoring gelden in te zamelen voor de inrichting van het nieuwe museum op de zolderverdieping van het kasteel. Het resultaat is geweest dat bij het Wijchens bedrijfsleven f 86.000,— is opgehaald. Daarnaast heeft de provincie een subsidie van f 20.000,— verstrekt.

Het besluit om de exposities archeologie en moderne kunst gezamenlijk van de zolderverdieping gebruik te laten maken heeft in 1993 geleid tot de vorming van een gebruikersoverleg waarin vertegenwoordigd waren De Stichting Vrienden van het Frans Bloemen Museum en de Kulturele Raad. In dit overleg werden wensen en ideeën m.b.t. de toekomstige huisvesting besproken en fungeerde dit overleg als platform voor het geven van commentaar op gedane voorstellen t.a.v. inrichting en presentatie. Daarnaast heeft dit overleg zich uitgesproken over de beheersstructuur en een aantal praktische zaken waaronder de naamgeving van het museum en het vrijwilligersbeleid.

Op 29 november 1994 werd door de drie participanten in het nieuwe museum, t.w. de gemeente Wijchen, de Stichting Vrienden van het Museum Frans Bloemen en de Kulturele Raad gezamenlijk een voorstel gedaan voor de naamgeving van het museum. Dit voorstel luidde "Museum Kasteel Wijchen" met de toevoegingen "archeologisch centrum Frans Bloemen, hedendaagse beeldende kunst". Een gevolg van de nieuwe naam voor het museum was dat de Stichting Vrienden van het Museum Frans Bloemen begin 1996 haar naam wijzigde in Stichting Vrienden Frans Bloemen.

Deze samenvatting is ontleend aan een nog te

verschijnen publicatie over de geschiedenis van Museum Kasteel Wijchen getiteld "De levensloop van een 75-jarige", auteur Piet Bovenga.

Suppoost van 't museum kasteel Wijchen

Hoe 't is gekomen? Je wilt 't niet weten! Door Jan, mijn echtgenoot, die een nieuwe computer kreeg juist die zaterdagmiddag dat hij zou suppoosten in 't museum.

Bellen om te ruilen, vergeet 't maar, niemand kon.

Wat nu! Dan Laura (mij dus) maar vragen. En zo is het gekomen. Geheel onverwacht en totaal onvoorbereid mijn eerste kennismaking met het museum.

Gekomen en gebleven. De reden? Het zijn er verschillende:

- Heel graag omgaan met mensen in een dienstverlenende taak

- Interesse naar 't reilen en zeilen van een museum.

- Nieuwsgierig naar de tentoongestelde vaste collectie archeologie en (wisselende) expositie moderne kunst.- Bezig zijn met iets heel anders naast je vaste baan en huishouding. Voor de toekomst? Het museum heeft een suppoost. En de suppoost voelt zich prima op haar plaats.

Dit is het verhaal. Ik ben geen schrijfster en wilde 't hier maar bij laten.

Laura van Huet- Nicolas

Een vrijwilligster van De Tuun, de protohistorische tuin.

Zo ongeveer vier jaar geleden kwam ik voor het eerst in contact met de werkgroep van de museumtuin in Wijchen. Op mijn wekelijkse wandelingen met enkele buurtgenoten en tevens vrijwilliger bij het museum hoorde ik vaak over het wel en wee van het museumgebeuren en dus ook dat er behoefte was aan versterking in de tuingroep. Zelf was ik in die tijd op zoek naar iets nieuws, naar een zinvolle vrijetijdsbesteding of naar werk. Het ongecompliceerde lekker buiten werken met gelijkgestemden op het gebied van de natuur en cultuur sprak me wel aan. Dus besloot ik te gaan kijken. Al gauw kwam ik er achter dat het veel omvattender was dan ik me voorgesteld had. Toch zag ik er wel een uitdaging in en werd ik nieuwsgierig naar de geschiedenis van

Wijchen, met name de leefomstandigheden en het landbouwgebeuren van voor de jaartelling en erna. Tegelijk begon ik te beseffen, dat het doorgeven aan een volgende generatie van cultuurhistorische zaken ontzettend belangrijk is. Door me er verder in te verdiepen nam ik ook veel meer waar in mijn omgeving.

Als ik bij de werkzaamheden zelf zoals die de afgelopen jaren zijn geweest, stilsta, vind ik het nog steeds een heel bijzonder gebeuren. Een groep totaal verschillende mensen met ieder zijn eigen mogelijkheden en beperkingen heeft met veel enthousiasme en inzet iets boeiends en interessants voor de gemeenschap van Wijchen tot stand weten te brengen. Ik ben blij dat ik hier aan mee heb kunnen werken en nog steeds meewerk

Annelies van Dongen

Hier ook rivierduinen !

Toen ik in 1988 in Wijchen kwam wonen, ging ik meteen deze plaats verkennen. Dit dorp bleek tot mijn genoegen een museum te hebben.

Maar dat Wijchen een Oudheidkundig Museum had, was voor mij een complete verrassing. En een vergelijking met het mij bekende museum Schokland (geopend in 1947) drong meteen op. Misschien kwam het omdat ik op de bodem van de voormalige Zuiderzee geboren ben. Daar opgroeide en al heel vroeg over de geploegde gronden naar misschien aanwezige voorwerpjes in de kleigrond speurde. Werktuigjes van zeevissers (gebroken witte pijpjes - een dreganker - en stenen netverzwaarders) of mogelijk van nog eerdere bewoners van dit zeegebied ?

Op de lagere school in Marknesse ging ik om die reden zondags geregeld met een fietsje naar het museumkerkje van Middelbuurt. Op het voormalige eiland Schokland om te kijken naar die wonderlijke spullen.

Ik ontdekte daar elke keer weer nieuwe voorwerpen. En de roepstem bleef maar klinken.

In latere jaren nam ik in de vakantie daar deel aan opgravingen van de universiteit van A'dam. (IPP). De prachtige vondst van een vuurstenen pijlpunt (met weerhaakjes de zgnd. baarden) uit de Klokbeertijd (2500 v. Chr.) tijdens een zaterdagse excursie staat me nog goed bij. Voor het eerst werd ik binnen een minuut ver in de tijd terug gezet.

Duizenden jaren geleden stroomde een vlechtende Overijsselse Vecht langs de noordpunt van Schokland. Op een gunstige zandkop zijn daar wel zeven culturen getraceerd. Bij een zandplaatvormende IJssel in het noorden van Oostelijk Flevoland, niet zover daarvandaan, woonden vele eeuwen eerder eveneens jagers-verzamelaars op diverse rivierduinen. Het betrof meestal bewoners van de Swifterbantcultuur: uit 5000 v. Chr.

De analogie met vroegere bewoning óók op de rivierduinen van het Oostelijk Rivierengebied hier zal nu duidelijk worden. Het verschil is: daar is relatief veel geconserveerd door de kleilagen, In Wijchen e.o. is uit die tijd bijna alles door chemische processen verteerd.

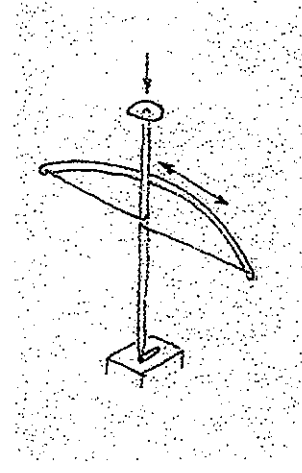
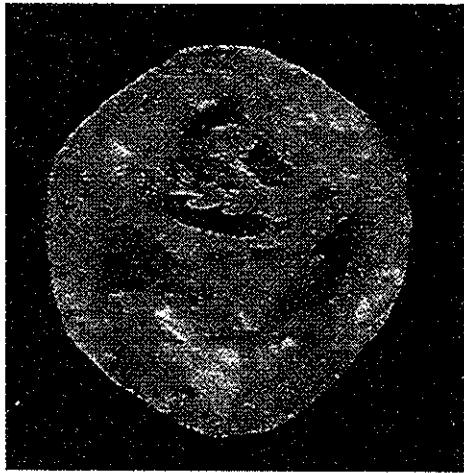
Vroegere boeiende ontdekkingen zijn er de oorzaak van dat ik nu in de Stichting of Museum met plezier met archeologie bezig ben en anderen daarin kan betrekken

Jacques Rommens

EEN BERGKRISTALLEN DOBBELSTEEN

door Cees Mulder

Vrienden stuurden mij onlangs een briefkaart met daarop een foto van een dobbelsteen, gevonden bij een opgraving in Nijmegen. Hij is gemaakt van bergkristal en ingelegd met bladgoud. Toen ik de foto zag moest ik denken aan een bezoek aan het mineralenmuseum te Idar-Oberstein. Daar heb ik voor het eerst gezien een rolzegel uit Mesopotamië, ongeveer 6000 jaar oud. Het zegel is gemaakt van agaat en heeft een diameter van 12 à 15 mm en is 60 mm lang. In de lengterichting is een gaatje geboord met een diameter van 4 mm. Op de omtrek van de cilinder zijn figuurtjes gegraveerd.

Toen ik dit zag was ik, als oudwerktuigbouwer, verbijsterd. Want heeft u wel eens geprobeerd om agaat of bergkristal te bewerken? Zelfs met ons elektrisch gereedschap is dit nog een hele klus. Maar 6000 jaar geleden hadden de mensen zulke gereedschappen niet en ook de Romeinen niet. Nu moet u weten dat genoemde kwartssoorten keihard zijn, harder dan de meeste van onze staalsoorten. Om deze stenen te bewerken moet je dus de beschikking hebben over mineralen en gesteenten die nog harder zijn. Dit zijn spinel, topaas, korund, carborundum en en diamant, deze laatste komt niet in Europa voor.

Hoe je in de prehistorie een gat kunt boren is bekend. Maar hoe maakten de Romeinen de platte vlakken van hun dobbelsteen? Men graveerde de stenen op twee manieren. Met een soort burijn, deze bestond uit een steensplinter gevat in een houder. Het nadeel van deze bewerking is dat de lijnen rafelig zijn. De andere manier van bewerken is om te graveren met een boogboor. Deze bestaat uit een spil waar omheen een touw is geslagen. Het touw is gespannen met een boog. Als je de boog heen en weer beweegt dan draait de spil mee. Hij heeft aan de bovenkant een drukstuk en aan de onderkant is een slijpsteentje gemonteerd: zie schets.

Voor de verschillende bewerkingen zijn er spullen met verschillende slijpstenen. Het te bewerken vlak werd ingesmeerd met een schuurmiddel bestaande uit een mengsel van gemalen korund en olie. Het voordeel van de boogboor is dat de lijnen glad zijn en dat je er reliëfs mee kunt graveren. De boogboor werd in een verticale stand gebruikt, hierbij werd de te bewerken steen vastgeklemd. Deze toepassing is te zien op enkele reliëfs uit het Oude Rijk van Egypte.

Op deze manier zijn de rolzegels gemaakt in Mesopotamië vanaf 4000 BC; op Kreta vanaf 3000 BC en in Griekenland vanaf 2800 BC. De afbeeldingen zijn hoofdzakelijk mythologische figuren. In Griekenland geometrische figuren en later jachtscènes.

In de Romeinse tijd was de boogboor verder ontwikkeld. Veel wordt de horizontale opstelling toegepast met name in de grote werkplaatsen. Het voordeel hiervan is dat het te graveren voorwerp langs het slijpsteentje wordt bewogen terwijl een ander de boog heen en weer beweegt. Deze opstelling is bekend van afbeeldingen op verschillende grafzerken. Het assortiment slijpstenen is aanzienlijk uitgebreid. Men had holboren, verschillende schijven, bollen en zagen, waarmee onze dobbelsteen is gemaakt.

Kortom de Romeinen hadden allerlei vormen zoals wij die heden ten dagen kennen van de hobby machines. De slijpstenen zijn voornamelijk van metaal gemaakt en het schuurmiddel bestaat uit een mengsel van gemalen spinel en olijfolie; later gemalen diamant werd geïmporteerd uit India. De herkomst van de ruwe stenen is moeilijk te achterhalen. De meeste kwamen uit India of uit de eindmorenen, maar ook uit het grind van

rivieren. Dit laatste gebeurt heden ten dage nog steeds, zo heb ik een kleine collectie vuistgrote agaten, jaspis en carneool, gevonden in de zandwiningen van Noord Limburg. Chalcedoon kwam uit Klein Azië, lapis-lazuli en turkoois uit Afghanistan en bergkristal uit de Alpen. Het graveren werd vooral door jeugdige mensen uitgevoerd omdat die nog goede ogen hebben en een beheerste motoriek. Mogelijk werden er vergrootglazen gebruikt. Volgens Seneca gebruikten sommige artsen glazenbollen gevuld met water als vergrootglas.

Ik heb geen gegevens gevonden over de bewerkingstijd van een gem. C. John merkt hierover op dat de edelsteenbewerkers onder een andere tijdsdruk werkten dan in onze tijd gebruikelijk is.

De ontwikkeling en het gebruik van rolzegels is beschreven in het boekje: Dorpen en steden van klei. H. Curvers. Amsterdam University Press 1993.

Ik bedank de heer Timmermans van het GAC GM Kam te Nijmegen. Hij heeft mij de volgende boeken ter inzage gegeven:

Gesneden stenen M. Groen - van Andel.

Rijksmuseum Het koninklijk Penningkabinet. Leiden.

The Jewellery of Romain Britain. Catherine Johns UCL Press

Römische Gemmen in Trier. Antje Krug.

Een indruk van Romeinse zegels. Uitgave Rijksmuseum Kam.

TIEN JAAR VRIEND

door Jacques Rommens

- 3 oktober 1992:: oprichtingsvergadering St. Vrienden van het Oudheidkundig Museum Frans Bloemen
- 12 december 1992:: dertig jarig bestaan gemeentemuseum Frans Bloemen. Met de navolgende deelnemers:
drs. J. Thijssen, die een spreekbeurt hield
aanbieding van een gerestaureerde kaart door een lid van het college van B & W van de gemeente Wijchen

onthulling van deze kaart door een kleinzoon van Frans Bloemen: de heer K. Fick jr.

lezing: "de betekenis van Frans Bloemen voor de archeologie van Wijchen" door Prof. dr. P.J.R. Modderman, emeritus hoogleraar archeologie uit Leiden.

- 15 januari 1993 : eerste vergadering van vijf Vriendenkringen.

- 24 februari 1993: dialezing over donkenbewoning in het Neolithicum door drs. Marten Verbruggen van het IPL (Leiden).

- 3 maart 1993: : bijeenkomst Vriendenkring Ondersteuning.

- 20 maart 1993: ontvangt ons bestuur de heer en mevrouw Bless-Mulders uit Berg en Dal.

- 1 mei 1993: excursie naar de opgraving van het Maasplein te Nijmegen o.l.v. stadsarcheoloog/conservator drs. J. Thijssen

- 19 mei 1993: start cursus archeologie t.b.v. suppoosten (vier avonden)

- 20 mei (Hemelvaart) : kasteelmarkt met een stand van onze stichting.

- 3 juni 1993 : lezing door de heer Jan Wartena over het aanleggen van een prehistorische tuin.

- 18 september 1993: een gezellige avond van alle Vriendenkringen.

- interview met prof. dr. P.J.R. Modderman met publicatie in de Nieuwsbrief : " een koning trekt goudsmiden aan" .

- 9 november 1993: gezamenlijk bezoek aan de archeologische tentoonstelling: Oss, *verleden aan het licht*.

- 18 januari 1994; dialezing door mevr. dr. W.H. de Vries-Metz, luchtfoto-archeologe van het Instituut voor Prae- en Protohistorische Archeologie Albert Egges van Giffen (IPP) van de Universiteit van A'dam onder de titel: *Luchtfoto-Archeologie in dienst van archeologisch onderzoek en monumentenzorg*.

- 28 januari 1994. Een aantal leden van de schervengroep bezoekt de ROB in (Amersfoort).

- 12 februari 1994: excursie naar het RMO

- 9 maart 1994: dialezing door dr. N. Roymans uit Utrecht over de "Opgravingsresultaten(1992) van de Gallo-Romeinse tempel van Empel(N.Br.)".

- 13 april 1994. drs T. Hazenberg, werkzaam bij de ROB, hield v oor AWW-leden(Nijmegen) een lezing geven over het

Merovingisch grafveld van Wijchen.

- 23 april 1994 . Educatieve activiteiten voor 60 kinderen in het museum.

- 12 mei 1994: Hemelvaartsdag.

Archeologische vondstendag.

- mei 1994: Algemene Ledenvergadering.

- interview met Henk Jansen, lokaal archeoloog. (zie Nieuwsbrief jrg 2 no.1: "Het moment van het vinden is het mooist").

- interview met Wim Tuijn, voorzitter van AWN-afd. Nijmegen en omstreken (zie Nieuwsbrief jrg 2 no2 : "Kennis is plezier").

- 27 september 1994: lezing drs. Leo Verhart: "de eerste boeren in het Maasdal" plaats: zaal Sterrebos

- 14 januari 1995: Vriendenmorgen in Zaal Sterrebos die duidelijk in het teken staat van het nieuwe museum.

- maart 1995. Algemene Jaarvergadering

- een artikel genaamd: "het wagengraf te Wijchen" door Peter Vissers (Nieuwsbrief jrg. 2, no. 4.).

- 4 februari 1996; Opening Museum Kasteel Wijchen

- 10 oktober 1996 : Jaarvergadering; na de pauze dialezing door dr. R

Lauwerier,zoöarcheoloog, met als titel:

"Slachtafval en haute cuisine; archeologie en de keuken van vroeger".

- 9 november 1996; Van de zee naar Zevenaar: Handel in zeezout in de IJzertijd en de Romeinse tijd' dialezing door P. van den Broeke. Deze lezing is een initiatief van de AWN en onze Stichting.

- 22 maart 1997; Ontvangst van 50 leden van Vrienden van het Museum Kam in het Museum Kasteel Wijchen.

- 10 mei 1997; Excursie naar Museum Ceucum in Cuijk.

- 26 augustus 1997; videovertoning; "Restauratie kasteel Wijchen" met vooraf extra ledenvergadering.

- 7 april 1998; lezing door de heer Bas Aarts, kasteelkundige, over Nederlandse kastelen.

- 6 juni 1998; een excursie naar 2 opgravingen naar Oosterhout en Ressen o.l.v. drs. A. Haarhuis is afgeblazen

- 26 september 1998; een fietstocht rond Wijchen o.l.v. de heer W. Tuyn. Langs het Wijchens Ven, Woezik en De Pas

- interview met Berry Hermans, een van de vormgevers van het museum (jaargang 6, nummer 3).

- 27 september 1998; wolverfdemonstratie in de Tuun.

- 13 oktober 1998 ; Jaarvergadering: Stichting Vrienden Frans Bloemen. Na de pauze een lezing door de heer Ton Wijers over vrijwilligerswerk.

- 20 maart 1999. Opening Toeristische Cultuurhistorische Route

- 22 mei 1999. Opening Proto-historische tuin: "De Tuun".

- interview met de heer J.Moelaert; een actief lid van de kastelen-info groep:"Torenhooft onder de caduceus en geldbuidel" (Jaargang 7: nr. 1).

- 2 september 1999; schervenavond door Corpus; een zestal subgroepjes is deze avond geformeerd die pas per 1-1-2000 zullen starten.

- 10 september 1999; opening van Museum het Valkhof.

- 30 september 1999; dialezing door de heer Joost van den Besselaar amateuronderwaterarcheoloog uit Haps. -

- 18 november 1999. dialezing Wijchense kastelen door de heer C. Willems, maquettebouwer van de 'kasteleninfo'.

- 12 februari 2000; excursie naar de opgravingsplek: De Tienakker te Wijchen.

- 15 april 2000; Kastelenfietsroute; De Route van de Ridders vanaf het kasteel.

- 6 mei 2000; archeologische excursie naar belangrijke archeologische plaatsen in het Rijk van Nijmegen (per auto).- De Romeinse wachttorens in Heumensoord, de dubbele motte op de Duivelsberg en de Romeinse villa van Mook -.

- 13 mei 2000. O.a. aan onze Stichting werd in Waalwijk (Leder- en Schoenenmuseum) de Gerard Everspenning uitgereikt.

- 4 juni 2000; Wolverfdemonstratie o.l.v. mevr. A. Jager.

- Balgoij , door de eeuwen heen; een tentoonstelling georganiseerd door de Heemkundekring Pagus Balgoie en de kastelengroep van Museum Kasteel Wijchen in de Oude Toren van Balgoij.

- 24 augustus 2000; Afronding van de opgraving op de Tienakker te Wijchen.

- 10 oktober 2000; Jaarvergadering van onze stichting. Na de pauze dialezing door mevr. dr. de Kleijn over 'Watervoorzieningen in het Oude Rome'.

- 31 oktober 2000, voordracht door drs. J. Thijssen, stadsarcheoloog van Nijmegen, over 'de resultaten van de opgraving Tienakker te Wijchen.

- 23 augustus 2001, Kastelenfilmavond

- 20 september 2001; lezing door dr. Laura

I. Kooistra van BIAX Consult met als titel: met als titel: 'De opkomst en teloorgang van de Romeinse landbouw in het rivierengebied'.

- 23 oktober 2001; jaarvergadering en dialezing door drs. A. Haarhuis:

Archeologische karteringen in het Land van Maas en Waal.

- zomer/herfst 2002:

Expositie: Die Heerlicheit van Hymen 1247 : 1940 . van 19 juli - 31 oktober 2002.

Georganiseerd door de Stichting Vrienden der Geldersche Kasteelen en de kasteleninfogroep van het Museum Kasteel Wijchen. De expositie past in de fietsroute de "Route van de Ridders".

- 29 augustus 2002 ; archeologische filmavond

- 31 augustus 2002 ; Open dag in de Tuun, georganiseerd door leden van werkgroep Proto- historische tuin.

- 4 oktober 2002 ; Bezoek aan het depot van het Museum Het Valkhof en het depot van de Provincie Gelderland in het voormalige Museum G.M. Kam in Nijmegen.

ARCHEOLOGISCHE COLLECTIES UIT DE REGIO

Arnhem

Historisch Museum Arnhem
Bovenbeekstraat 21

De collectie archeologie vormt een overzicht van prehistorie tot en met de Middeleeuwen en verteldt de ontstaansgeschiedenis van Arnhem en omstreken. Een prachtig museum dat in zijn opstelling kiest voor een uitleg in beeld en geluid en daarom een leuk museum voor kinderen.

Open: di. t/m vrijd. 10.00 -17.00 uur, za. en zo. 11.00 -17.00 uur. Tot 18 jaar gratis toegang. MJK geldig.

Barneveld

Veluws Museum Nairac
Langstraat 13; 0342-415666

Burgemeester Nairac bezat een prachtige verzameling archeologische vondsten uit steen- brons- en ijzertijd afkomstig uit Barneveld. In de loop van de tijd is de collectie uitgebreid met werktuigen uit de steentijd en vondsten uit Kootwijkerzand waar ook een vroeg middeleeuws dorp is blootgelegd. Al deze vondsten zijn te zien in het museum. Tekeningen, video en interactieve onderdelen begeleiden de presentatie van de

vroegere geschiedenis van het gebied.

open: di. t/m za. 10.00 -17.00 uur. MJK gratis

Cuijk

Het museum van Cuijk is gevestigd in een kerktoeren die staat op de plaats waar in de Romeinse tijd het castellum was gelegen. De collectie van dit museum beslaat de perioden van prehistorie tot de Middeleeuwen. Bijna alle vondsten komen uit de gemeente Cuijk.

open: van nov. t/m april: zondag 13.00 - 17.00 uur De overige maanden ook op dinsdag tot en met vrijdag 11.00 - 16.00 uur

Elst (Gld)

Kerkmuseum Elst
Grote Molenstraat 2

Het kerkmuseum in Elst bezit een interessante archeologische collectie. Bijzonder is dat onder de kerk twee tempels liggen. Absoluut de moeite waard om dit museum eens te bezoeken.

open: ma. t/m zo 09.00 - 17.00 uur

Gennep

Museum Het Petershuis Gennep
Nierstraat 2

In Gennep is een mooie collectie archeologie te vinden die zich toespitst op de vondsten uit het gebied. De tentoonstelling is opgesteld in items en leidt je langs verschillende bijzonderheden. In Noord-Limburg zijn veel opgravingen gedaan en de tentoonstelling begint dabin ook met de vondsten van een boerderij uit de ijzertijd. Verder zijn er reconstructies en vondsten te zien van een Romeinse villa en de Romeinse brug bij Cuijk. Bijzonder zijn de restanten uit een paardengraf.

open: woe. van 14.00 - 17.00 uur, za. en zo. 14.00 - 17.00 uur.

Harderwijk

Veluws Museum Harderwijk
Donkerstraat 4

Naast aardewerk heeft dit museum ook een interessante collectie met vondsten uit de prehistorie. De collectie toont het vroegste leven in deze streek en schetst de groei van

leven in deze streek en schetst de groei van Hardewijk tot een middeleeuwse handelsstad. Daarnaast heeft het museum ook een unieke muntenverzameling in zijn bezit.

open: ma.t/m vrij 10.00 - 17.00 uur, za. 13.00 - 16.00 uur. MJK geldig.

Nijmegen

Museum Het Valkhof

Kelfkensbos 59

Depot: Museum Kamstraat Nijmegen

Museum Het Valkhof heeft een grote collectie archeologische kunst van prehistorie tot en met de Middeleeuwen die vertellen over de geschiedenis van Nijmegen en het omliggende gebied. De vondsten zijn thematisch opgesteld maar de nadruk ligt toch vooral op de Romeinen en de invloed die ze hebben gehad op de ontwikkeling van Nijmegen en omgeving. Een prachtige en grote collectie die meer dan de moeite waard is.

open: di. tot en met vrijd. 10.00 - 17.00 uur, zat. en zond. 12.00- 17.00 uur.

Museumjaarkarhouders en leden van de Vereniging Rembrandt en ICOM gratis toegang.

Wijchen

Ons eigen Museum Kasteel Wijchen + Protohistorische tuin 'de Tuun'.

Het archeologisch centrum van het Museum Kasteel Wijchen dankt zijn ontstaan aan de in 1952 overleden heer Frans Bloemen. Deze Wijchense kousenfabrikant wist dat er bij het rooien en aanplanten van bossen bij de Valendriese heuvels scherven van potten en uren tevoorschijn kwamen. Vooral in de dertiger jaren kocht hij door middel van 'kousen- of sigarentransacties' de gevonden archeologische stukken op. Uit de Romeinse tijd zijn in en rond Wijchen diverse grafvelden en resten van verschillende stenen boerderijen, de zogenaamde villa's gevonden. Belangrijk was de ontdekking van een Vroeg-Middeleeuws grafveld aan de Oosterweg nabij het centrum van Wijchen. Het sloot aan op de Romeinse tijd. Van de gevonden honderden graven zijn in het museum enkele rijkere exemplaren te bewonderen.

open:

vrijd. 11.00 - 17.00 uur

zat. en zondag 13.00 - 17.00 uur. Verder is er ook telefonisch een afspraak te maken voor een bezoek aan het museum. Een rondleiding wordt

ook gegeven op afspraak.

Winterswijk

Museum Freriks

Groenloseweg 86

Een aparte afdeling is gewijd aan prehistorie, Romeinen en Middeleeuwen. Zo is er bijvoorbeeld een houten put uit de tiende eeuw. Verder zijn er bijvoorbeeld drie schoentjes te zien uit de Middeleeuwen. De vondsten komen met name uit het gebied rond Winterswijk. Op afspraak is er meer te zien dan de vondsten uit de museumcollectie.

open:

di. t/m vrijdag 09.00 uur -12.00 uur en 14.00 - 17.00 uur. Op zondag 14.00 -17.00 uur.

Zevenaar

Liemers Museum

Het Liemers museum heeft een grote collectie archeologie in zijn bezit die de perioden van vroege steentijd tot en met de Middeleeuwen omvat. Tevens is er een afdeling fossielen uit de perioden van prehistorie tot Middeleeuwen aanwezig.

open: di. t/m vrijdag 14.00- 17.00 uur; zo. 14.00 - 17.00 uur. MJK geldig.

Zutphen

Stedelijk Museum

Rozegracht 3

Als je binnenkomt, leidt een krijger je rond. Hij neemt de bezoeker mee terug in de tijd en laat een krijgersgraf uit de vierde eeuw zien. De krijger vertelt de ontstaansgeschiedenis van het gebied. De objecten uit dit museum zijn vaak door derden geschonken. Tot voor kort was de collectie nooit veranderd maar dat is onlangs na de verhuizing wel gebeurd.

open: van di. t/m vrijd. van 11.00 tot 17.00 en zat. en zond. van 13.30 tot 17.00 uur MJK geldig.

Voor meer informatie:

www.rww.net/nl

www.hollandmuseums.nl

www.museumserver.nl

www.sna.nl

www.museumhetvalkhof.nl

TENTOONSTELLINGEN

CUIJK

AMERIKA MUSEUM CUIJK

Grotestraat 62; tel. 0485 -316221

De Wereld in Balans. Natuurbeheer en cultuur van de Amazone-indianen in Columbia'.

t/m 27 oktober 2002

NIJMEGEN

MUSEUM HET VALKHOF

'Romeins Nijmegen boven het maaiveld'.

Reconstructies van verdwenen architectuur.

Nijmegen, de oudste stad van het land, heeft in de Romeinse tijd een monumentale architectuur gekend, die vooral in openbare gebouwen tot uitdrukking kwam. Bovengronds is daarvan tegenwoordig helaas niets meer te zien. Voor het eerst wordt nu gewerkt aan de wetenschappelijke reconstructie van een aantal van deze gebouwen. Op de galerij van het museum zijn alle stappen in het proces van reconstructie te zien: van opgraving en veldtekening tot bouwkundige tekening, maquette, computeranimatie en reconstructie van een gebouw op de vindplaats. Een hoogtepunt is de computeranimatie van het enorme hoofdkwartier in het Romeinse legerkamp. tot en met 26 januari 2003.

VOLGEND NUMMER

De volgende nieuwsbrief verschijnt rond 15 december 2002.

Kopy inleveren vóór 1 november 2002.

Eindredactie: Diepvoorde 32-02
6605 GW Wijchen